

Таким чином, в національній та регіональних стратегіях житлового будівництва мають бути відображені сегрегаційні інтереси і можливості населення, конкретні приклади впровадження нових технологій, товарів, послуг та можливості їх використання в тих чи інших регіонах.

Література

1. Житлове будівництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kyivproekt.com.ua/ua/ghitlovebud.html>
2. "Київміськбуд" освоєє нові технології [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lopata.kiev.ua/adv-1717/>
3. За новими технологіями: новые идеи в строительстве // Строительство и архитектура. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.first-realty.com.ua/art/7/314.html>.
4. Лялікова Н. Є. Аналіз ринку сучасних будівельних матеріалів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kpds.kiev.ua/svittenderiv.htm>.
5. Гальчук А.П. Будівничі підземного міста [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kpds.kiev.ua/svittenderiv.htm>.
6. Офіційний веб-сайт Мінрегіонбуду [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minregionbud.gov.ua>.
7. Лівінський О. Енергозберігаючі технології і матеріали в будівництві [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.golos.com.ua/article/1190183107.html>.
8. Житло подешевшає? // Інвестновини. 01.04.2008. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.invest-volyn.com/?m=02&show=1297>
9. Столяров О. Життя за містом — гарна річ. У приватному будівництві цеглі наступають на п'яти / Столяров О. // Олександр Столяров. Дзеркало тижня. 2006. – № 24 (603) 24 — 30 червня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dt.ua/2000/2675/53745/>

Надійшла 19.08.2010

УДК 338

О. В. МАРЦЕНЮК-РОЗАРЬОНОВА

Вінницький національний аграрний університет

ПРОБЛЕМИ ПРИ СТРАХУВАННІ ЗАСТАВНОГО МАЙНА ТА НАПРЯМКИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Розглянуто суть та необхідність страхування заставного майна в сучасних ринкових умовах. Визначено особливості агропромислового виробництва та необхідність його страхування. Досліджено пріоритетні напрямки кредитування в галузі сільського господарства та їх поєднання зі страховими послугами. Визначено, що для забезпечення надійної діяльності банків необхідне вдосконалення страхування застави шляхом поєднання системи кредитування зі страховими послугами.

The essence of insurance and the need for collateral in current market conditions. The features of agricultural production and the need for his insurance. Considered priorities for lending in agriculture and their connection with insurance service. Determined that to secure the necessary improvement of banks' deposit insurance systems by combining lending with insurance services.

Ключові слова: страхування заставного майна, агропромислове виробництво, кредитування, комерційні банки.

Вступ

Як відомо, в ринкових умовах не існує варіантів здійснення кредитних операцій, які б цілком виключали ризик і заздалегідь гарантували визначений фінансовий результат, тобто для банківської діяльності взагалі і кредитної зокрема важливим є не запобігання ризику і втрат взагалі, а оцінка і зниження їх до мінімально можливого рівня. З цього випливає те, що за сучасного розвитку банківського кредитування і підвищення попиту на різні види кредитів виростає і роль застави як правового інструменту, що повинен забезпечити своєчасне і повне погашення зобов'язання [3]

Низький рівень страхування майна сільськогосподарських підприємств справляє негативний вплив на виробничий процес. Ризики, яким піддаються основні засоби, техніка, обладнання, здебільшого покриваються за рахунок власних коштів господарств, яких немає постійно в наявності. Тому часто керівники сільськогосподарських підприємств скеровують на відновлення та ремонт основних засобів кредитні кошти, що не завжди себе виправдовує. Як водиться, високі процентні ставки змушують господарства, що взяли кредит, все частіше віддавати під його заставу сільськогосподарську техніку та обладнання, яка в разі непогашення кредиту переходить у власність банків.

Мета дослідження

Визначення суті, особливостей та необхідності страхування заставного майна сільськогосподарських товаровиробників в сучасних ринкових умовах. Дослідження пріоритетних

напрямків кредитування в галузі сільського господарства та їх поєднання зі страховими послугами.

Аналіз літературних джерел

Вивченню питань, пов'язаних із страхуванням майна, а також можливих шляхів його вдосконалення, присвячені численні дослідження вітчизняних та закордонних науковців, зокрема М.М. Александрової, В.Д. Базилевича, К.С. Базилевич, Л.М. Горбач, Я.А. Гнядека, М. Дем'яненка, А.Н. Залетова, О. Клименко, П. Лайка, С.А. Навроцького, С.С. Осадця, В.Й. Плиси та інших теоретиків і практиків у сфері страхування.

Постановка завдання

Страхування господарств сприяє економічній стабільності і, безперечно, позитивно впливає на формування фінансових результатів сільгоспвиробників та гарантування продовольчої безпеки держави.

З початком ринкових перетворень аграрії зустрілися з новими умовами отримання кредитів. Сільськогосподарським підприємствам довелося мати справу з банками, які працюють на комерційних засадах і, розміщуючи кредитні вкладення, виходять, перш за все, з позиції одержання більшої вигоди. Крім того, банки значно більшою мірою, ніж це було за часів планової економіки, переймаються щодо спроможності позичальника повернути борг. Відбулося вирівнювання процентних ставок за користування кредитом, тобто на них надалі мало впливає галузева належність споживачів кредитних ресурсів. Особливістю сільськогосподарського виробництва, що обумовлює специфіку кредитування цієї галузі, є велика залежність від природно-кліматичних умов, що знижує гарантованість повернення позик. Тому комерційні банки, як звичайно, готові видавати такі кредити під заставу матеріальних цінностей позичальника.

Результати

Агропромислове виробництво характеризується низкою особливостей, які значною мірою впливають на організацію виробництва, а саме:

- Агропромислове виробництво характеризується сезонністю, яка передбачає нерівномірне використання техніки, робочої сили протягом календарного року. У зв'язку з цим фактичну собівартість випущеної сільськогосподарської продукції можна визначити наприкінці календарного чи звітного періоду. Сезонний характер виконання робіт обумовлює розрив у часі між здійсненням витрат і одержанням готової продукції.

- Сільськогосподарське виробництво зорієнтоване на галузь рослинництва. Тут найризикованішим є вирощування врожаю сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень. Рослинництво — це діяльність, яка здійснюється переважно на відкритій місцевості і на її результати відчутно впливають природно-кліматичні умови, які або взагалі не піддаються прогнозуванню, або передбачаються лише частково. На сьогоднішній день на страхування сільськогосподарські підприємства можуть віддавати тільки деякі ризики, настання яких спричиняє суттєві збитки або фінансові втрати.

- Неприятливі природні фактори, які впливають на кінцеві результати рослинництва, можна поділити на дві групи. Першу групу становлять постійні, тобто звичайні для певної місцевості чинники: короткий вегетаційний період, невисокі середньорічні коливання температури повітря, низька якість ґрунту та ін. Друга група – незвичайні, випадкові відхилення від нормальних умов розвитку рослин: ранні заморозки, тривалий брак опадів, градобій та інші лиха [2].

Пріоритетними напрямками кредитування сьогодні є такі:

1. Кредитування під заставу основних засобів (багаторічні насадження, будівлі виробничого і невиробничого призначення, машини й обладнання, сільськогосподарська техніка, посіви й урожай сільськогосподарських культур).

2. Пряме кредитування сільськогосподарських виробників під гарантії (поручительства) переробних підприємств, банків, фінансових установ.

3. Іпотечне кредитування сільськогосподарських виробників.

Для багатьох підприємців-аграрників суттєвими перешкодами для отримання кредиту є брак страхового покриття. Більшість господарств не страхували ні свою виробничу діяльність, ні майно. Господарства, які користуються послугами комерційних банків, більшою мірою схиляються до страхування свого виробництва чи майна. Переважна кількість сільгоспідприємств (дві третини) страхує своє виробництво лише від стихійного лиха і погодних катаклізмів (66 %) та від пожежі (23 %). Також, важливим питанням у кредитуванні сільськогосподарського виробництва є рівень повернення наданих кредитів. Головна причина неповернення (або несвоєчасного повернення) кредитів – це брак прибутків через проблеми з реалізацією продукції (71 %) та високі процентні ставки (53 %) [3].

Тому, фактично страхування застави за наданий кредит у користування сільськогосподарських підприємств набуло більшого застосування, ніж добровільне. Переважно, здійснюється страхування майбутнього врожаю сільгоспкультур. Це пояснюється тим, що продукція рослинництва єдина у своєму роді має найвищу ліквідність серед усього, що може бути запропоновано господарством як заставу за кредит. З іншої сторони, не кожен страховик здійснює страхування такої застави, як врожай сільськогосподарських культур, мотивуючи це неприбутковістю останнього.

Отже, вважаємо за доцільне акцентувати увагу на таких важливих питаннях:

1. Система кредитування аграріїв має відрізнятися від загальної системи кредитування економіки в бік запровадження для села деяких спеціальних умов. Таку потребу обумовлює сезонний характер витрат і надходження виручки за продукцію, що може спричиняти періоди низької платоспроможності сільськогосподарських виробників, вразливість до природно-кліматичних умов, а також стратегічне та соціальне значення, яке має цей сектор через те, що становить базу продовольчої безпеки країни.

2. Страхування транспортних засобів має здійснюватись за Правилами страхування автотранспорту, а саме:

- страхування транспортних засобів і сільськогосподарської техніки за договором страхування КАСКО;

- обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів;

- обов'язкове страхування водіїв від нещасних випадків на транспорті.

Слід урахувати той факт, що такі види страхування можуть виявитись непосильними для багатьох господарств. Тому доцільно мати на увазі можливість зменшення тарифів за цими видами страхування і, відповідно, звуження страхового покриття (60 % страхової суми).

3. Об'єкти, оформлені під заставу за наданий кредит, повинні бути застраховані в обов'язковому порядку. Це, на жаль, не завжди виконується на практиці, хоч законодавчо врегульовано. Зазвичай, банк іде назустріч позичальнику щодо зменшення вартості кредиту і витрат на його оформлення, здійснюючи страхування заставленого майна за вибірковими ризиками за мінімальними тарифами. Відповідно, витрати господарства на оформлення кредиту значно зменшуються, а банк надає кредит згідно з вимогами законодавства. При цьому з метою збереження заставленого майна банк вимагає від позичальника не здійснювати його експлуатацію, на що господарства переважно погоджуються. Проте це досить негативно позначається на сільськогосподарському виробництві [1].

Унаслідок сезонності виробництва сільськогосподарські підприємства потребують не тільки великих обсяг кредитних ресурсів, й безвідкладного надходження їх у першому півріччі, коли власних ресурсів недостатньо для покриття виробничих витрат. Відомо, що переважна кількість аграрних господарств виявилася неспроможною отримати кредити під середній ринковий банківський процент. Відповідно, реакцією на брак кредитів було різке збільшення кредиторської заборгованості. Отже, залучені джерела фінансування оборотних засобів сільськогосподарських підприємств замінили позичкові, більшу частину яких становлять короткострокові кредити банків. В 2000 році вперше була застосована часткова компенсація процентів за кредитами комерційних банків, наданими сільськогосподарським підприємствам на проведення польових робіт. Як наслідок, за даними Міністерства аграрної політики України, селяни повернули комерційним банкам близько 92 % наданих кредитів. Аграрії одержали за компенсаційною схемою 818 млн грн кредитів.

Сільськогосподарські підприємства використовували кредити, передусім, на закупівлю пального та мастил (77 %), закупівлю засобів захисту рослин (48 %), придбання посівного матеріалу (36 %) та інші цілі, пов'язані з поточною сільськогосподарською діяльністю, і тільки 13 % господарств спрямували отримані кредити на технологічне оновлення виробництва та 6 % – на його розширення [3].

Характерною рисою кредитних відносин є передавання в тимчасове користування певної вартості незалежно від її форми, на конкретних умовах, за збереження права володіння об'єктом, який передається. При цьому бере до уваги такий фактор ризиковості, як кредитоспроможність позичальника. Остання характеризує рівень імовірності повернення кредиту та базується на характері діяльності позичальника, його кредитній історії, наявності забезпечення, ділового досвіду, прогнозу готівкових потоків тощо. Якщо позичальник кредитоспроможний, кредитна заявка може бути розглянута, хоч це ще не гарантує прийняття позитивного рішення щодо надання кредиту.

Сільськогосподарські підприємства можуть користуватися такими формами кредиту: банківським, комерційним, лізинговим, іпотечним, бланковим, консорціумним. Комерційне кредитування орієнтується на дохідність у галузях з відносно швидким обігом грошового капіталу. Як порівняти із країнами з розвинутою економікою строки кредитування в Україні значно звужені. Короткострокові кредити, як правило, можуть надаватися для покриття витрат виробництва та обігу, не забезпечених надходженнями коштів у відповідному періоді, а довгострокові – для формування основних фондів. Іноді й короткострокові кредити можуть залучатися для придбання основних засобів, якщо проект високоприбутковий або очікуються кошти з інших джерел для повернення кредиту. Водночас, загальна потреба АПК у короткострокових фінансових ресурсах задовольняється лише на 25 %, а довгострокових – на 2 % [4].

Користування кредитами для більшості сільськогосподарських підприємств є нормальним явищем, яке об'єктивно зумовлено сезонним коливанням витрат і доходів. За даними НАСК «Оранта» по Вінницькій області в 2008 році було укладено 295 договори страхування заставного майна, а у 2009 – лише 47 (табл. 1).

Разом з тим нарощування кредитних вкладень в господарства аграрного сектору тісно пов'язано з можливостями забезпечення гарантії їх повернення. Досвід показав, що страхування банків на випадок несвоєчасного повернення кредитів клієнтами, а також страхування безпосередньо відповідальності позичальника за неповернення кредиту не набуло належного поширення.

В сегменті страхування заставного майна в основному здійснюється пролонгація раніше укладених

договорів страхування тих застав, які є забезпеченням довгострокових кредитів. Для збереження напрацьованого портфеля клієнтів, при обговоренні з клієнтом ціни страхування, ми застосовуємо систему знижок до страхових тарифів і розстрочок страхових платежів з урахуванням безбитковості і платоспроможності страховальника.

Таблиця 1

Страховання заставного майна НАСК «Оранта» у Вінницькій області

Рік	Кількість договорів	Страхова сума	Страховий платіж
2008	295	485313636	665719,34
2009	47	149051696	155267,95

Перспективи довгострокового кредитування в Україні значною мірою пов'язані з можливістю використання землі застави. Цей процес, на нашу думку, потребує наступних рішень:

- створення єдиного реєстру земельних ресурсів, який би забезпечував повноту інформації;
- застосування іпотеки землі як пріоритетного напрямку розвитку кредитування сільського господарства.

Здійснення кредитування з використанням іпотеки землі дасть змогу підприємствам отримувати як довгострокові, так і середньострокові кредити. Це уможливить:

- отримання кредитних ресурсів згідно з планом кредитування, що розробляється на основі сезонних потреб господарства;
- погашення кредиту відповідно до розробленого “графіка погашення кредиту”, що складається банками спільно з господарствами;
- уникнення або зменшення залучення врожаю сільськогосподарських культур застави, що дасть змогу сільгоспвиробникам поповнювати запаси, продавати продукцію за найбільш сприятливими умовами, оновлювати склад основних засобів, здійснювати розрахунки;
- спрощення процедури стягнення на заставу через неспроможність погашення кредиту, а також здійснення реалізації (купівлі-продажу) закладеного майна в короткі терміни [6].

Страховий ринок сьогодні переживає далеко не кращі часи, якщо не сказати гірші (рис. 1).

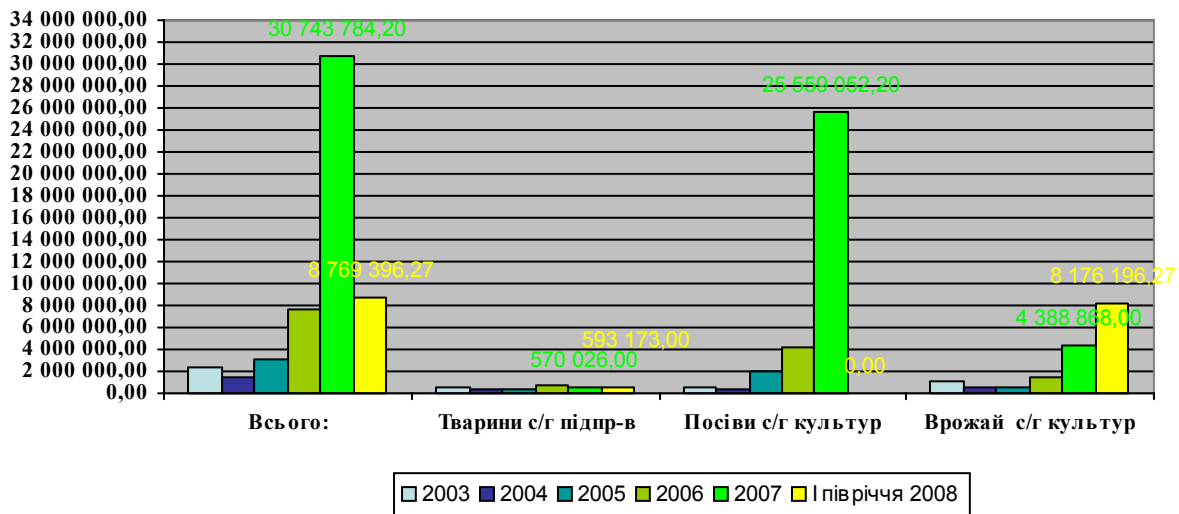

Рис. 1. Надходження страхових премій по сільськогосподарському страхуванню в розрізі років, грн (за даними НАСК «Оранта»)

Головна цінність сьогодні для страхової компанії - це збереження свого доброго імені на ринку завдяки стабільності виплат. У зв'язку з цим, платежі потенційних страховальників по всіх видах страхування на страховому ринку сьогодні перерозподіляються. Найнебезпечніше сьогодні – це втрата довіри страховим компаніям з боку платоспроможного ринку. Всі розуміють, що цьому сприяє хворий демпінг з боку нестабільних компаній.

Безумовно, страхування заставного майна – необхідний захід для банків, які приймають це майно як гарантію повернення кредиту особою-позичальником. В цьому випадку вся вартість страхування заставного майна повністю перекладається на обличчя, що кредитується. В цьому випадку, економічним клієнтам приходиться в голову відсутність вигоди від внесення сум страхових компаній. Практичний же клієнт завжди усвідомить користь такого страхування і ніколи не залишить своє майно без пильної уваги і гарантій з боку страхових компаній. Укладення договору страхування заставного майна вже на етапі попередньої оцінки об'єкту застави дозволяє проаналізувати ризики та цілком виключити негативні наслідки їх можливого

впливу та у випадках його пошкодження чи знищення – компенсувати понесені вашим підприємством прямі збитки, зокрема, заборгованість підприємства по кредиту.

В умовах економічної нестабільності компанії йдуть на багато кроків для залучення клієнтів. Зокрема пропонують різні розстрочки, виключення певних ризиків із страхового поліса і т. д. На ринку страхових послуг з'явилося дуже багато «недобросовісних» страхових компаній, які пропонують різноманітний спектр послуг із страхування, коли вони не в силах нести повну відповідальність за такі ризики. Довіра клієнтів, яка будувалася з 90-х років і до сьогодні, під загрозою. Якщо розцінювати позиції страхування в цілому і страхування заставного майна зокрема, то можна виділити декілька аспектів, які переважають сьогодні на ринку.

Страхування було «на коні» під час «дешевих» кредитних грошей. Під час переживання загальної «ейфорії» над страхуванням і тим більше економічністю страхування ніхто не замислювався. Банки працювали чудово в тандемі з страховими компаніями, і тому рухоме і нерухоме заставне майно страхувалося практично беззастережно. Зараз же, коли клієнт рахує «копійку», страхування втратило привабливість. Клієнт вважає, що вірогідність настання страхової події значно менше тих сум, які страхова компанія зможе покрити у разі страхового випадку.

Клієнт практично повністю втратив довіру до страхових компаній у зв'язку з масовими невідплатами і недоплатами за вже укладеними договорами. Зафіксовано чимало випадків, коли страхові компанії виявлялися неспроможними виконати свої зобов'язання перед банком. Крім того, трапляється багато фактів шахрайства в цих операціях. Відомо, що якщо в процесі страхування виступають три сторони – банк, позичальник і страхова компанія, то варто будь-яким двом з цих сторін змовитися, як третя серйозно постраждає. У народі існує приказка: «Довіра заробляється роками, але втрачається за секунду». Масові невідплати призвели до зменшення довіри до страхових компаній, яка напрацьовуватиметься наново ще дуже довго. В основному, до цього привела масова поява дрібних страхових компаній, які не справилися з грамотним менеджментом, прагнучи захопити більше клієнтів. У разі звернень вони просто не витримали баланс між придбаними страховими сумами і виплатами і були вимушеними визнати себе банкрутами або були поглинені сильнішими конкурентами

Тому зараз банки як гарантію повернення кредитів використовують матеріальні цінності, що оформляються як застава. Проте це не означає, що страхування перестало застосовуватися для забезпечення повернення кредиту. Закон України „Про заставу” передбачає, що матеріальні цінності, оформлені як застава, мають бути обов'язково застраховані. Як застава, зазвичай, пропонується сільськогосподарська техніка. Позичальник може запропонувати як заставу майбутній урожай. Якщо за кредитом звернулось господарство, що вирощує худобу, то за заставу беруться тварини, які також обов'язково мають бути застраховані. Це є також однією з умов на одержання пільг щодо фінансової підтримки через механізм здешевлення кредитів є страхування врожаю сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень від негативного впливу стихійних явищ.

Висновки

Виходячи із вищесказаного можна запропонувати ряд можливих шляхів подолання проблем, пов'язаних зі страхуванням застави:

- внесення до видів діяльності банку здійснення страхування, шляхом пропонування пакету фінансових послуг, до яких включені страхові продукти;
- вдосконалення існуючої системи страхування іпотечних ризиків;
- вдосконалення титульного страхування, введення страхування ризиків втрати прав власності на предмети іпотеки;
- об'єднання банківської діяльності зі споживчого кредитування з торговими посередниками, впровадження непрямого споживчого кредитування;
- співробітництво банків з ріелторськими фірмами : ріелтори за договором поруки приймають на себе проведення експертної оцінки застави, реєстрацію прав власності на іпотекодавця, юридичну експертизу документів на заставу, надання інформаційних та консалтингових послуг тощо, та у разі невиконання позичальником умов кредитування, реалізацію об'єкту нерухомості [1].

Таким чином, для забезпечення надійної діяльності банків необхідне вдосконалення страхування застави шляхом поєднання системи кредитування зі страховими послугами.

Література

1. Кудряшов С. Ризики споживчого кредитування та напрями їх обмеження / С. Кудряшов // Світ фінансів. – 2007. – Випуск 1 (10). – С. 153-158.
2. Соболев Р.Г. Проблеми та перспективи розвитку страхового ринку України Р.Г. Соболев // Держава та регіони. Серія : Державне управління. – 2008. – №3. – С.190-192.
3. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. навч. посіб. / [Л.О. Омелянович, В.Г. Севка, А.Ф. Кононенко та ін.]: – Донецьк : Дон ДУЕТ ім. М.Туган-Барановського, 2002. – 283 с.
4. <http://www.forinsurer.com>

5. <http://www.prostrakhuvannja.com>

6. <http://www.strahovatel.com.ua>

Надійшла 19.08.2010

УДК 631.16:334.012.64

І. В. ФУРМАН

ННЦ «Інститут аграрної економіки» УААН, м. Київ

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті досліджено проблеми фінансового забезпечення фермерських господарств на прикладі Вінницької області. Також проаналізовано кредитні відносини фермерських господарств з комерційними банками. Приділяється увага деяким чинникам як зовнішньої, так і внутрішньої природи, що мають вплив на фінансовий стан даних господарств. Визначено, що поліпшення фінансового стану – головне завдання для самих господарств в сучасних умовах, котре дозволить поліпшити їх шанси до покращення кредитного забезпечення.

The article explores the financial condition and performance management of farms for example, Vinnytsia region. Also analyzed farm credit relations with commercial banks. Attention is paid to some factors both external and internal nature, which have an impact on the financial position data farms. Determined that the improving financial condition - the main problem for most households today, which will improve their chances to improve credit provision.

Ключові слова: фермерське господарство, фінансове забезпечення, фінансовий стан, кредитування.

Вступ. В нинішніх умовах підвищується самостійність підприємств всіх форм власності у прийнятті та реалізації управлінських рішень, їх економічна і юридична відповідальність за результатами господарської діяльності. Тому об'єктивно зростає значущість фінансової стійкості суб'єктів господарювання. Усе це підвищує роль фінансового аналізу в оцінці їх виробничої і комерційної діяльності. Результати такого аналізу необхідні, насамперед, власникам (акціонерам), кредиторам, інвесторам, позичальникам, податковим службам, менеджерам і керівникам підприємств.

Метою дослідження є здійснення аналізу фінансового забезпечення фермерських господарств Вінницької області.

Аналіз літературних джерел. Окремі питання, присвячені оцінці фінансового стану фермерських господарств, стали об'єктом уваги у наукових працях видатних вчених як радянського, так і сучасного періоду. Серед них І. Витанович, О. Гудзь, М. Дем'яненко, О. Кириченко, Л. Васильєва, В. Месель-Веселяк, С. Дем'яненко, П. Гайдуцький, Р. Слав'юк та інші.

Постановка завдання. Необхідність використання кредитних відносин в аграрній сфері економіки пов'язана з особливостями сільськогосподарського виробництва, нерівномірністю руху оборотних фондів підприємств, вагомими відхиленнями потреби в оборотних засобах від їхньої фактичної наявності. Стримує розвиток системи кредитного обслуговування аграрного сектора економіки неврегульованість таких питань, як нерозвиненість ринку землі, що унеможливує її використання як застави для отримання кредиту, знос основних засобів, досить тривала процедура отримання банківського кредиту, недоступність фінансових послуг для малих і середніх підприємств, високі відсоткові ставки.

Поганий фінансовий стан і, як наслідок, низька кредитоспроможність більшості фермерських господарств значно знижують їхню адаптивність до ринкових умов господарювання, породжуючи проблему: малий капітал – низька продуктивність – низький дохід – малий капітал. Чинником, який може розірвати це коло і започаткувати новий етап розвитку галузі, є кредит. Через виняткову зношеність основних фондів та значну частину морально і фізично застарілої техніки фермери особливо потребують довгострокових кредитів. Однак, отримати їх проблематично, зважаючи на низьку якість і ліквідність застави, яку підприємства можуть запропонувати комерційним банками.

Результати. Формування адекватного ринковим умовам економічного механізму в сільському господарстві значною мірою визначає рівень державного протекціонізму, що передбачає комплекс заходів зі стимулювання, з одного боку, підприємств – до залучення позичок, а з іншого – кредитних установ до надання кредитів на більш лояльних умовах, через систему пільгового кредитного стимулювання, гарантування, розвитку страхування та нетрадиційних форм кредитування тощо.

Відтак, колосальне значення для розвитку сільськогосподарського виробництва має державна підтримка. На жаль, на сьогоднішній день її механізм є малоєфективним і не дозволяє задовольнити всі потреби аграріїв. З огляду на низьку проблем, актуального значення набуває вирішення проблеми удосконалення кредитних відносин у системі функціонування сільського господарства. Тому виведення аграрного сектора економіки з кризового стану неможливе без фінансової допомоги виробникам сільськогосподарської продукції з боку всіх можливих джерел фінансування та інвестування. Саме створення сприятливих умов для здійснення капіталовкладень у цей сектор є одним із головних завдань реформування сільського господарства. Також, існуючі проблеми (рис. 1) підкреслюють необхідність